է նրանց սահման դնել մինչև անգամ ամենամեծ բռնութեամբ։

Բոլոր դարերի պատմութիւնը վկայում է, որ գաղափարները չէն մեռնում մինչև անգամ հազարաւոր մահուան պատիժներից։ Իսկ գերմանացիները կամենում են սպանել ուրիշների մէջ նոյն իսկ այն գաղափարները, որոնց իրենք ձեռներեցութիւն և կեանք տուին, կործելով, որ կարելի է նրանց գերմանացիների բացառական սեփականութիւն դարձնել։ Լեհացիներին պոլոնան և Սիլեզիայի մէջ, գանիացիներին Շլեսվիգ-Հոլշտայնի մէջ գերմանացիները զրկեցին մայրենի լեզու զորձածելուց ոչ թէ միայն հրատարակական նիստերի և գատարանների մէջ, այլ և ժողովրդական ուսումնարանների մէջ։ Այժմ նոյնպես կամենում են վարվել Լոթարինգիայի բնակիչների հետ։ Մինչեւ կարելի է զարմանալ և ոչ կը լինի մեզանից, որ այդ վարմունքը այս երկու նահանգների մէջ նոյն հետևանքները կունենայ, ինչ որ առաջինների մէջ, այսինքն, որ ազգութեան զգացմունքը աւելի մեծ այժ կը սառայ և ընդհանուր համակրութիւնը դէպի գերմանացիները կը փոխի առերեսութեան և թշնամութեան։

Լէյպցիգները ծագումով բուն գերմանացիներ են, բայց 200 տարի Ֆրանսիայի իշխանութեան տակ մնալով, նրանք մինչ այն սահմանն փրանսիացել են, բնականն են փրանսիացու ոգին և վարք ու բարքը և անբան սիրել են Ֆրանսիա, որ իրանք չէն կամենում իրանց գերմանացի ճանաչել։ Այնու ամենայնիւ թէպէտ նրանց ազգութեան զգացմունքը ֆրանսիական է, նրանց չէ կարելի ֆրանսիացի անուանել։ Աւելի լաւ է ասել, որ նրանք մի առանձին, փոքրիկ ազգութիւն են կազմել, որ ունի թէ ֆրանսիացիների և թէ գերմանացիների գլխաւոր յատկանիշները։ Որովհետև Լէյպցիգ և Լոթարինգիայի բնակիչները թւով շատ չեն, հասկանալի է, որ նրանք անկարող էին ազգային անկախ մարմին կազմել և շարունակ զարգանալ այդ ուղղութեամբ։ Եթէ նրանք Ֆրանսիայի իշխանութեան տակ մնային, երբեք ամենաբարձ մէջոցի մէջ կասարելագոյն ֆրանսիացիներ կը դառնային, իսկ Գերմանիայի իշխանութեան տակ գերմանացիներ։ Բայց այժմ նրանց մէջ նկատվում են ինքնագոյութեան ձգտումներ և դրա պատճառն է ինքնարութեան գաղափարը։ Այդ երկու նահանգների բնակիչները, որոնք մինչև այժմ գերմանացիների անհնազանդ թշնամիներ էին և միայն զգուանքով էին պատասխանում գերմանիայի անուանը, այժմ սկսել են հաշվել գերմանիայի ամբողջութեան հետ այն ժամանակից, երբ այդպէս անուանված „նայսերական երկիրները“ պատմութիւն ունեցող նահանգներ են դարձած, որ յոյս ունեց նրանց մի ժամանակ գերմանական միութեան մի անկախ մասը կազմել գերմանական փոքր պետութիւնների նման։

Բարձր Մանտչիւրիայ, որ քանի գնում է աւելի ազատամիտ է դառնում, որ յարգում է խեղաց ազատութիւնը և խոստովանվում է, որ կառավարիչները ոչ թէ միայն պէտք է հնազանդվեն, այլ և ձայն ունենան կառավարութեան մէջ, շուտով նեղաց էլեվացիների այդպիսի ազատագրութիւնը և գնաստանց նրա օգտակարութիւնը գերմանիայի համար։ Նա այնքան լաւ հասկացաւ այդ գործի կարևորութիւնը, որ ամենուսիսանները շուտով կառավարական հանգամանութիւն կազմեցին մի և նոյն ժամանակ կամենալով ապացուցել, որ «իսկապէս նրան ուզածներ և էրկիրի վերքերը բուժելու և ոչ թէ նոքերը հասցնելու համար»։ Մանուէլ յիթել խստութեամբ ճնշեց գերմանական սահմանադրութիւնները, որ մարերի հրասակի նման յարձակվել էին այդ նահանգի վրա և սպանեց այնպէս էին գործում, ինչպէս թշնամու երկրում։ Նրա այդպիսի վարմունքը շատ արգելքների հանդիպեցաւ, որոնցից մի բաներին նա յաղթեց, բայց միջը սկսեցին խոսել, թէ այդպիսով գերմանական ազգը ազատվում է, իսկ էլզասցիները պատութիւնեներ են սատանում։ Սրա հետևանքն այն եղաւ, որ պարլամենտն առաջարկեցաւ վերդիրեալ օրենքիզը առանց Մանուէլիրի գիտութեան և թէպէտ վերջը սա չատ բղոքեց այդ օրենքի դէմ, ապացուցանելով, որ Ֆրանսիական լեզուի արգելելը, քանի որ բնակիչներից շատերը գերմանիերէն չը գիտեն, աւելի էլ կը մեծացնէ Ֆրանսիայի ազդեցութիւնը, բայց այլ ևս չէր կարելի դադարեցնել գործը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Կ. Պօլսից հաղորդում են Վիէննայի «Polit. Corresp.» լրագրին, որ յունական պատրիարքի նուիրակ Պասալիանէ-Էֆէնդին, այդ պատրիարքի յանձնաժողովի նիստերաց հայոց Ներսէս պատրիարքին, որպէս մի յայտնէ նրան յոյն պատրիարքի և համարքի ցանկությունը, որ Ներսէս որոշումը իր պաշտօնից դադարեցնի և ասվում Ներսէս պատասխանեց որ նրան թանգ է ազգասիրա եկեղեցու և պատրիարքի այդ համակրութիւնը, բայց այլ ևս չէ կարող պատրիարքական կառավարութեան ծանր բեռը կրելու։ Հաւանացնում են, որ պատրիարքի հրաժարականի պատճառը այն անտարբերութիւնն է, որով Բ. Դուռը ընդունում է վերջին ժամանակները Ներսէսի բոլոր իրաւացի գանգատները հայերի հետ իշխանութեան կողմից վատ վարվելութեան մասին։

—Մայիսի 5-ին Փարիզում կայացաւ մի հաշկերոյթ սարկութեան վերնեռնու տարեգարձի առթիվ։ Այդ հաշկերոյթին Գամբետտա մի ճառ ասեց բարձրանալով կենաց բաժակը ի պատիվ Ֆրանսայի բոլոր քաղաքացիների, առանց ցեղի և գոյնի խարութեան և մի հրեցերց, որ 1848 թուի հանրապետութիւնը վերջերց սարկութիւնը կոչնիանեցուց, իսկ 1870 հանրապետութիւնը իրագործեց պետաց ընդհանուր հաշտասութեան իրաւունքը։

—Իշխան Բիսմարկ յայտնեց գերմանական պարլամենտում որ գիտաստութիւն ունի պարլամենտը և կառավարական օրգանները սեփափոխել Բերլինից մի որ և է ուրիշ քաղաք, օրինակ Կասել քաղաքը։ Կարծում են որ այդ պատասխանքով Բիսմարկ կանեցել է ներգործել պարլամենտի առաջիկայ բնարութիւնների վրա։ Իշխանը ասեց իր ճառի մէջ որ հարկաւոր է պարլամենտը և կառավարութիւնը անկախ դարձնել Բերլինի պէս մեծ քաղաքի ազդեցութենից։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս օրերս Փարիզում «Առաջադիմութեան կլուբ» դասրիճի մէջ կատարվեցաւ քաղաքական մեծաւոր հանդէսը։ Դա առաջին օրենքն է ամբողջ նրան։ Մենք ուզում չատ պետութիւնների մէջ ընդունված էր քաղաքական ամբոխները ոչ քաղաքական Թագուհու, բայց քաղաքական մեծաւոր դեռ չը տեսնված բան է։ Քաղաքական անուանութիւնը և թագուհու այն հիման վրա ընդունվեցան պետութիւնների օրենքներով, որ այդ ծիսակատարութիւնների մէջ ոչինչ սուրբ խորհուրդ չը կայ։ Այնպէս որ այդ երկու հանդէսներն էլ՝ օրենքի հիման վրա ընդունված է կատարել մարդանցմանութեան համեմատ, այն ինչ մեր պետութիւնը մինչև այժմ ընդունվում էր իբրև խորհուրդ, որը կարելի էր կատարել միայն եկեղեցու մեջտեղում։ Ահա թէ ինչպէս է նկարագրում մի ֆրանսիական թերթ այդ ազգորիական հանդէսը։—Դարձիցք մի էր հասարակութեամբ, ժողովը բացվելուն պէս կիրակացու ու կիրակացիներ կանդիսականներին իրանց սանիկներն ու նրա ծնողներին։ Ամէն կողմից մի ճառ, որի մէջ նա բացատրեց ներկայ գանվորները կիրակոր ու կիրակոր բարոյական պարտաւորութիւնները երեխայի կրթութեան վերաբերեալ, որ նոքա ամեն մէջոց գործ պիտի դնեն մանուկին օրինաւոր, հասարակութեան օգտակար անդամ դարձնելու համար։ Այդ խօսքերը ընդունվեցան մեծ ծափահարութիւնով։ Ընկերութեան անդամներից երկրորդը, ս. Գրասուս նոյնպես մի ճառ ասեց և վերջը առաջարկեց երեխայի համար փոր ժողովել և հաւաքած գումարը դնել նրա անունով բանկի մէջ։ այդ առաջարկութիւնը համեղութեամբ ընդունվեցաւ և նրանց մէջ սկսեց փոքր հաւաքել։ Ընդամենը գոյացաւ 22 ֆրանկ 75 սանտիմ. կլուբի անդամները այդ գումարի վրա աւելացնելով 3 ֆրանկ, գումարը հասաւ 25 ֆրանկիր։ Վերջը յայտնեցին որ երեխան սատանում է Լուսի և Խոսին անունները և գրանով ամրողջ մերատեան ձէնը վերջացաւ։

* * *

Կարլսրուհէ քաղաքի մի ընտանիքին պատկանող երկու երեխասպարները շատ ժամանակ չէ որ ինքնասպանութիւն էին գործել, նոյն իսկ այն ժամանակ, երբ կեանքի բոլոր գեղեցկութիւնները վերջացած կարող էին համարել և նոր երեխերի կեանք էր սպասում նրանց ապագայում։ Կենդանի մնացել էր երրորդ եղբայրը, որը ամանիների պէս ոչինչ նշանակներ չէր ցոյց տուել նոքերան հիանգութեան։ Բայց այդ վերջինն էլ հեռեց առաջիններին օրինակին և կամենալով ինքնասպանութիւն գործել, միայն վիրաւորեց իրան։ Այդ ընտանիքի գատարանը ձգտում էր ինքնասպանութիւն մինչև այժմ մեռած լինելու։

* * *

Վիէննայում այս օրերս բանտարկվեցաւ մի կարգից գուբս նարդիկ խարեբայ։ Դա մի քառասուն տարեկան, բաւական համակրելի դէմ քով, չատ նուրբ մանիերներով մարդ է, որ փիսվարդից պատկանում էր «Goldenes Lamm» հիւրանոցում, կրեալ կոմս Հաֆմանի անունը։ Դա իրան ձեռնտում էր իբրև մի չատ հարուստ անդրկեալ կալուածատեր, որ Լեոպոլտ անունի ունի։ Ամեն ինչ ուսում ուսում ու այժմ զրաւված է մի չատ մեծ գործի պրոեկտով, այսինքն մեռելի է մի ընկերութիւն կազմել Հաֆմի մինչև փարիզ ջրանց դիմելու համար։ Այդ նպատակով նա ծանոթանալ էր վիէննայի արիստոկրատների և ֆինանսիստների հետ։ Բայց վերջը բանը պարզվեց։ յայտնվեցաւ որ դա կարդարացի մի հասարակ գրծանատար է կարլ Հաֆման անունով։ Դա 17 տարեկան հասակից թողնելով իր հայրենիքը ամբողջ աշխարհ պտտել էր բազդ որոնելով և այդ ճանապարհորդութիւնները նպաստել էին նրան մի քանի լեզուներ ուսումնասիրել ու սեփականացնել արիստոկրատ մարդու ձեւերը և սովորութիւնները։ Հաֆմանը—յայտնի է բոլոր մայրաքաղաքներին։ Պետերբուրգ նա յայտնվեցաւ։ Իրան Ամերիկայի կոնսուլ և միայն մեկ տեսակ սեռեկնութիւն սատանվեցաւ վայելիգոտիր, որ ուսանող կատարվելիք գործ չէր։ Ամենայն դեպքում այդ պատանուն։ Բայց Հաֆմանը գտնելաց չը հրամարվեց կենալուն տիրազգաց. ապնուհնան նա ճանապարհորդում էր իրան չվիշտարական կոնսուլ։ Հերմենգիֆորատ այդ ժամանակ դիտաուրութիւն կար երկաթուղու։ մի նոր գիծ անցկացնել և Հաֆմանը խնդրեց յայտնվում է այնտեղ գիրքերով Պետերբուրգից կեցած հասարաքմարիներ, սանտում այնտեղի բանկից 200,000 բուբլի, իբրև թէ մանանկելու երկաթուղու լեռնաթեան մէջ և անհետանում է։ Քիչ ժամանակից յետոյ նա գալիս է Բերլին իբրև մի չատ բուհան անդրկեալ, գեղեցիկ բնակարան է վարձում և ընդունվում է ազնուական դասակարգերում։ Բայց այդ նոր գրամիները երբեք չէ տեսած. պզիդիան սկսում է կասկածներ սանել և Հաֆմանը այդ նկատելով խնդրեց անհետանում է Բերլինից և ազատվում է Լեոպոլտ Գալով Լեոպոլտ նա իրան յայտնում է իբրև դիրեկտոր մի չատ հարուստ սեղեռնիարական ընկերութիւնի Ձեխիայում։ այդտեղ էլ գրվելիսնի հոգը առնում է, բայց նրան գրաձնալ աշխատում է պատանի և նա կրկին վերադառնում է Գերմանիա ճանապարհորդելով մի քաղաքից դէպի մէջը և սեփականացնելով այն անգամ գարձեալ մի նոր տիրոջա,—այն է Լեսարիայի թագաւորանի քարտուղար։ Թագաւորանիի անունով Հաֆմանը սկսում է ամեն տեղ գանալ պատուելիներ ապ մագազինիներում և դրա համար սակարներ առնում, գալով Համբուրգ, նաեւերի մի գործարանից նրան աշխատվում է բանանալ 16,000 գուլդեն, պատուելիով պիտեղ մի նոր թագաւորանի համար։ Այդ երեւելի կնոջ համարձակությունը այնտեղ է նանում որ երկու տարի առաջ գալիս է նա Վիէննա և գարձալ իրան թագաւորանի քարտուղար անուանում։ Հաֆման յանձնում էր ամենայաս հասարակութիւն և նորից գանալ պատուելիներ անում խանութների մէջ։ Նոյն իսկ այդ գործումն էլ բռնված է նա. մի խանութում նա պատուերած է միասում 22,000 գուլդենի կանկարանք թագաւորանի համար, բայց այս անգամ պոլիցիայի ձեռքից էլ չը կարողացաւ ազատվել։ Նա բանտարկվեցաւ և նրա բոլոր խարեբայութիւնները յայտնվեցան։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՄԵՇԱԼՅԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մայիսի։ „Голосъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Թագաւորը և Թագուհին իրանց երեխաների հետ գատաչնեց գալու առաջին օրից մինչև այժմ ամեն օր բաւական երկար ժամանակ զբաղեցնում են այդիի և անասնանոցի մէջ։ Սաար լրագիրների բոլոր լուրերը թագուհու առողջութեան խանգարման մասին սուտ են։ Երկի թագաւորը և թագուհին անցնում էին Ս. Պետերբուրգի մէջ բաց կառքով առանց պահպանվելու Իշխան Պեսան Օլդենբուրգսկու առողջութիւնը վատնալուց դրութեան մէջ է։

ՀՈՒՍ, 30 ապրիլի։ Գապը հրամայեցաւ տեսութիւն ունեցաւ։ Սերգէյ և Պավէլ Ալեքսանդրովիչ և կնոջատարները կնոջատանիներ Մեծ Իշխանների հետ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մայիսի։ „Правит. Вѣст.“ լրագիրը հաղորդում է որ „Порядокъ“ լրագրին արգելվում է մասնաւոր յայտարարութիւններ տալել մի ամիս ժամանակով։

ՓԱՐԻԶ, 1 մայիսի։ Ֆուֆերի բէյ առաջարկեց խաղաղական դաշնագիր Ֆրանսիայի հետ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մայիսի։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հիրքում է զորքերի հագուստի ձեւի փոխելու լուրը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մայիսի։ Ա յար երեկոյան 7½ ժամին վատնանվեցաւ իշխան Պեսար Գէորգիեվիչ Օլդենբուրգսկու։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մայիսի։ Պետական բանկի 5% տոմսերը առաջին քառորդի սրժէ 97 բ. 25 կ., երկրորդ 94 բ. 37 կ., երրորդ 94 բ. 75 կ., չորրորդ 94 բ. 50 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը սրժէ 224 բ., երկրորդ 217 բ. 75 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը սրժէ 92 բ. 87 կ., երկրորդ 93 բ. 12 կ., երրորդ 93 բ., ոսկի 8 բ. 1 կ.։ Ռուսաց 1 բուբլ Լեոնդոնի վրա սրժէ 24,43ՀԱՅԿ., ռուսաց 100 բ. Համբուրգի վրա սրժէ 209 մարկ, Փարիզի վրա սրժէ 257 ֆրանկ 50 սանտիմ։ Բարոյական արտադրութիւնը գանգաղ է։

Խմբագիր—Տպագրական ԳԷՐԱՐՔ ԱՐՔԵՐԻՆԻ